

OD AGENCJI BUDOWY I EKSPLOATACJI AUTOSTRAD AUTOSTRADĄ W PRZESZŁOŚĆ

Realizacja bezprecedensowych w skali Europy archeologicznych badań ratowniczych na trasach projektowanych autostrad w Polsce rozpoczęła się w roku 1996. Podwaliny pod to ogromne przedsięwzięcie położono w roku 1994 zakreślając jego ramy w przyjętej wówczas ustawie o autostradach płatnych. Ustawa ta wraz z wydanym w rok później rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sposób bardzo precyzyjny określiła powinności inwestora i potencjalnych koncesjonariuszy wobec dóbr kultury, w tym zabytków archeologicznych znajdujących się w pasie przewidywanych działań budowlanych.

W szczególności dotyczyły one wykonania archeologicznych badań rozpoznawczych, w efekcie których możliwe było sprecyzowanie, jaka liczba obiektów (stanowisk) archeologicznych wymagać będzie badań wykopaliskowych poprzedzających roboty inwestycyjne, a także wykonania badań ratowniczych obiektów (stanowisk) odkrywanych w ich trakcie. Dopełnieniem tych działań staje się pełne opracowanie uzyskanych w procesie badawczym wyników i udostępnienie ich społeczeństwu.

Badaniami objęto dotychczas całość projektowanej autostrady A-1, odcinek autostrady A-2 od granicy zachodniej Państwa do wschodniej granicy województwa łódzkiego oraz autostrady A-4/A-12 na odcinku od granicy zachodniej Państwa do Przemysła.

Archeologiczne badania wykopaliskowe obiektów (stanowisk) narażonych na całkowite zniszczenie rozpoczęto latem 1997 roku. Do 31 sierpnia 2000 roku zawarto 14 umów dotyczących tych fragmentów autostrad A-1, A-2 i A-4, na których trwają lub przewiduje się w najbliższym czasie rozpoczęcie robót budowlanych. W procesie wyboru wykonawców tych badań Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad współdziała z utworzonym przez ówczesnego Ministra Kultury i Sztuki Ośrodkiem Ratowniczych Badań Archeologicznych — narodową instytucją kultury. Wśród wykonawców są ośrodki akademickie i naukowe o potencjale badawczym i doświadczeniu umożliwiającym sprawne i fachowe uporanie się z przyjętymi zadaniami. Dotychczas — w ciągu trzech lat — badaniami objęto 459 stanowisk archeologicznych o łącznej powierzchni 57 876 arów, a więc niewyobrażalną ilość blisko 600 hektarów przestrzeni reliktovej, o przedziale chronologicznym od starszej epoki kamienia (paleolit górny i schyłkowy) po czasy średniowieczne i nowożytny monarchii piastowskiej i jagiellońskiej.

Na koniec warto wspomnieć o tym, jak układają się relacje między archeologami — badaczami a budowniczymi — drogowcami, a więc relacje między

środowiskami, których działania z definicji pozostają w sprzeczności. Z jednej bowiem strony występuje proces badawczy wymagający refleksji, spokoju i czasu, z drugiej — ekspansywny rytm wielkiej budowy nie znoszącej przestojów i zakłóceń w harmonogramie. Ku ogólnemu zaskoczeniu na najtrudniejszym odcinku autostrady A-4 między Opolem a Wrocławiem większość koniecznych do wykonania prac archeologicznych zrealizowano w trakcie budowy przy daleko idącej życzliwości, wyrozumiałości i pomocy budowniczych tworzących u schyłku dwudziestego stulecia godny naśladowania wzorzec społecznych zachowań wobec reliktyw najdawniejszej przeszłości naszych ziem.

Dr inż. Andrzej Urbanik
Prezes Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad